

népi egészségügyi mozgalom bontakozott ki, amely szembefordult az „elitista” tendenciákkal. Az 1900-as évek elején azonban az orvostudomány rohamos fejlődése az „elitizmus” pártjára állt. A diplomások monopóliuma a férfiak monopóliumát jelentette az orvosi gyakorlatban. Az orvos azonban nem vesztegetheti idejét a beteg ágya mellett — végleg elkülönül egymástól a népi gyógyászat szervesen összetartozó két oldala: a kezelés és a gondozás. A kezelés az orvos, a gondozás az ápolónő dolga. A gondozás egyben az a hátsó ajtó, amelyen át a nők megtehetik az első felemás lépést saját elidegenedett örökségük felé. Míg nem egy szocialista országban az orvosi szakma „elnőiesedésről” cikkeznek, s a népi gyógyászat mai szerepéről és jelentőségéről folynak szakviták, anélkül hogy bárki is kétségbe vonná a hivatásos orvostudomány professzionálismasának felsőbbrendűségét, a *Monthly Review* szerzői a professzionálisban a férfiak, mégpedig egy meghatározott osztályhoz és fajhoz tartozó férfiak monopóliumának intézményesítését látják. Ebből azonban nem azt a látszat-következtetést vonják le, hogy most már az orvosi szakma feltétlen „elnőiesítésére” van szükség. A szerzők javaslata inkább az, hogy minden nő számára hozzáférhetővé, demokratikusan megközelíthetővé kell tenni az orvostudományt. Ez talán nem utópia.

NÖVÉNYTERATOLÓGIAI TÜNETEK — AZONOS KÖRÖK?

(Növényvédelem, 1974. 1.)

Ma már szinte mindennapos jelenség a termesztett növények deformációja a téves permetezés nyomán. A gabonaféléknél alkalmazott 2,4 D (diklór-fenoxi-ecetsav) gyomirtószer gyakran egyes termesztett kétszikű növényekre jut, s igen rövid idő alatt az egész tenyésztőre kiható morfológiai elváltozásokat okoz. A hajtások, levelek kóros megnövekedése, merevsége, fodrozottsága, a páfránylevelűség, rövid szártágúság, a szőlő csa-

lánlevelűsége feltűnően hasonlítanak a természetes biológiai tényezők (vírusok, baktériumok) okozta elváltozásokhoz.

Dr. Virág Árpád hipotézise szerint az azonos tünetek azonos funkcionális (sejt- és szövetszintű) elváltozásokkal magyarázhatók. Sok olyan kóros elváltozás, amelyeket az utóbbi években a 2,4 D gyomirtószer terhére írtak, valójában már évtizedekkel a hormonhatású diklór-fenoxi-ecetsav ilyen célú használata előtt ismert volt. Megállapítható, hogy bizonyos növénybetegségek (ún. fasciációs betegségek) előidézésében a *citokinin*ek tevékenyek; ezek sejt- és szövetburjánzást idéznek elő. A *Corynebacterium fascianum* fertőzésénél a transzfer RNS (t RNS), illetve az ebből keletkező 2 iP (2-izopentenil-adenin) aktivitása idézi elő a rohamos sejtszaporodást. A *Rhizobium japonicum* és a *Rhizobium leguminosarum* zeatin típusú citokinint termel, s ez indítja el a gyökérgümők kialakulását.

Ami a vírusos eredetű kóros elváltozásokat illeti (fodrosodás, hólyagosodás, színváltozások, deformációk), több mint bizonyos, hogy a növényi sejtek fertőzéses eredetű, megváltozott RNS-tartalmával kapcsolatosak, olyan értelemben, hogy az RNS metabolizmusa során citokininek keletkeznek. A növénypatogén vírusok általában 5—38%-os RNS-t tartalmaznak, s hordozzák (DNS hiányában) a vírusok valamennyi életjelenségét, genetikai információs anyagát. Hasonlóképpen „működik” a hormonhatású (az auxin és citokinin szintézisét fokozó) 2,4 D, amely a növényi szövetekbe jutva ugyanolyan morfológiai elváltozásokat okoz az osztódó szövet abnormális serkentésével.

E megállapítás, úgy véljük, azért tarthat számot általános érdeklődésre, mert manapság az emberek (még a szakemberek is!) többsége a környezetszennyezést, a torz növényi és állati fejlődésmentet sietve betudja a gyomirtószereknek, a gombaölő és rovarölő vegyszereknek. Valóban, ez az egyszerűbb: kijelenteni, hogy ne alkalmazzuk ezeket, s akkor majd minden rendbejön a Földön! Sokkal nehezebb kiteljesíteni eléggé fogyatékos sejtkémiái, sejtbiológiai, genetikai ismereteinket.